

[Maisted]

Derfor synes jeg også, at deres holdning er ejendommelig, og som jeg tidligere har sagt, anser jeg det for at være en vildledning og en spekulation i befolkningens og alles naturlige angst for en a-våbenkrig. Det er også tidligere statsminister Anker Jørgensen, der selv har skrevet under på den forstærkningspolitik i 1978.

For ikke at spille tingets tid med en ny runde anmoder jeg formanden om at få taget forespørgsel nr. F 4 tilbage.

Men for at få afklaret forholdene præcist ønsker jeg at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget bekræfter Danmarks medlemskab af NATO med alle dets forpligtelser samt freds- og sikkerhedsgarantier, udtaler folketinget, at regeringen i en krigs- og krisituation kan modtage forstærkninger og afgive styrker til NATO, når dette sker efter anmodning fra NATO-rådet,

hvorefter folketinget går over til næste sag på dagsordenen.«

Det er simpelt hen en dagsorden, der præciserer disse kommandoforhold, og jeg går ud fra, at SF og VS i erkendelse af, at de faktiske forhold er sådan, vil tage deres dagsorden tilbage og stemme for dette forslag og bekræfte, at tingenes tilstand er sådan, og at alt, hvad socialdemokratiet ellers går og siger, altså ikke er korrekt.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Jeg har overvejet, om dette forslag om motiveret dagsorden er foreneligt med grundlovens § 19. Imidlertid må jeg mene, at en vedtagelse alene vil være udtryk for en aktuel meningstilkendegivelse, der ikke ændrer ved den forpligtelse, der ifølge grundlovens § 19 påhviler regeringen, og jeg har på denne baggrund valgt at lade forslaget indgå i de videre forhandlinger.

Jeg skal derefter bekræfte, at forespørgeren har taget forespørgsel nr. F 4 tilbage. Denne forespørgsel er derefter bortfaldet.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg skal blot efter at have lyttet til den lange debat i dag stille et enkelt spørgsmål til udenrigsministeren. Jeg synes, at spørgsmålet er rimelig klart, og forventer så til gengæld at få et rimelig klart svar.

Det er adskillige gange også af udenrigsministeren blevet fremhævet, at hverken atomvåben eller allierede forstærkninger kan fremføres til dansk område uden folketingets samtykke.

Jeg vil gerne spørge udenrigsministeren, om det skal forstås på den måde, at folketinget igennem en afstemning i denne sag vil få lejlighed til at tage stilling til, om Danmark skal modtage fremmede forstærkninger, og/eller om der skal placeres eller indføres atomvåben på dansk område, inden dette sker, eller man kan forestille sig den meget ubehagelige og lidet demokratiske situation, at folketinget enten slet ikke kommer til at tage stilling, fordi sagen bliver placeret udelukkende i det udenrigspolitiske nævn, eller at folketinget kun efterfølgende får sagen til behandling, efter at disse forstærkninger med eller uden atomvåben er modtaget her i landet.

Jeg håber, at spørgsmålet er tilstrækkelig klart til, at udenrigsministeren kunne forstå det, og jeg regner med at få et klart svar på mit spørgsmål.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Det spørgsmål, hr. Pelle Voigt lige har stillet mig, kan han finde svaret på, hvis han igen læser den redegørelse, jeg afgav ved indledningen af denne debat.

Hr. Stinus spurgte i sin ordførertale, hvad den tyske reaktion ville være, hvis nu Danmark sagde nej til, at tyske tropper kunne modtage atomvåben over grænsen, og om Danmark er forpligtet til at modtage atomvåben i krigstid.

Igen må jeg henvise til, hvad det var, jeg sagde, nemlig at vi har mulighed for at sige nej, men på forhånd kan vi ikke i detaljer forudsige, hvad vore allieredes reaktion i så fald ville være. Som jeg også sagde, må det stå helt klart, at man i sådan en situation nok ville sætte afgørende spørgsmålstejn ved forstærkningspolitikken over for Danmark og dermed jo altså også ved en central forsudsætning for dansk forsvar overhovedet.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg frygter så oprigtigt, at jeg ikke fik udtrykt mit spørgsmål klart nok, for udenrigsministerens redegørelse her i dag giver nemlig ikke svar på det, jeg gerne ville have svar på. Så vil jeg gerne prøve at præcisere mit spørgsmål, så det bliver helt klart, hvad meningen er.

Er der noget i Danmarks NATO-forpligtelser eller i regeringens politik, som forhindrer, at folketinget kan vedtage, at Danmark skal forblive frit for atomvåben og fremmede militærstyrker, så længe folketinget ikke ved en afstemning har godkendt en ændring af Danmarks politik på dette område?

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg må gentage, hvad jeg sagde indledningsvis i min besvarelse af hr. Pelle Voigts spørgsmål, nemlig at forstærkninger kun kan tilføres Danmark efter anmodning fra eller godkendelse af den danske regering, som er forpligtet til at inddrage folketinget forud for en sådan beslutning. Det samme gælder vedrørende spørgsmålet om eventuel modtagelse af atomvåben.

Hvordan denne inddragelse af folketinget kan finde sted, kan jo i høj grad afhænge af praktiske forhold, som vi ikke på forhånd kan gætte om, så nærmere kan vi altså ikke komme det, hr. Pelle Voigt.

Thoft (SF):

Ja, undskyld, det er nok, fordi jeg er ny i denne sal, at jeg var i vildrede på dette punkt i debatten, for jeg havde forventet, at udenrigsministeren svarede på de spørgsmål, som var blevet stillet, og jeg havde egentlig også haft en forventning om, at udenrigsministeren havde ulejlighet sig med at være til stede under den debat, vi har haft. Men det er nok, fordi jeg er ny, at jeg ikke har forstået, at man ikke, når man er et oppositionsparti, kan forvente, at udenrigsministeren svarer på de spørgsmål, som man stiller inden for centrale områder af den forespørgselsdebat, vi har rejst.

Vi fik ikke under debatten noget som helst svar på, om folketinget altid skal inddrages forud for en beslutning om forstærkninger, forud for en beslutning om overgang til enhedskommando og forud for en beslutning

om tilførsel af atomvåben. Hvordan går det, hvis det skal gå stærkt? Hvad har I planlagt, for I har jo i ministeriet planlagt, hvordan det skal gå, hvis det går stærkt. Lad os dog få disse ting på bordet, så vi ved, hvad vi har at rette os efter.

Jeg har spurgt, om man ikke blot kan afholde militærøvelser og dermed undgå at inddrage folketinget i tilfælde af, at man ønsker at tilkalde forstærkninger. Man afholder bare en større NATO-øvelse, og så har man i realiteten forstærkningerne i landet. Er det ikke bare sådan, man planlægger at omgå de problemer, der er i henseende til at inddrage folketinget?

Det er jo sådan, at NATO-øvelserne i øjeblikket foregår meget intenst. 300 dage om året øver den danske flåde sig med NATO-enheder, og på Flyvestation Karup ved vi at der næsten permanent er stationeret udenlandsk mandskab. Der finder 32.000 årlige overnatninger af udenlandsk personel sted i Karup, og det fortæller jo en lille smule om størrelsen af den permanente udenlandske tilstedeværelse. Hvordan ligger det med disse tilkaldelser af forstærkninger, kan man ikke bare afholde større militærøvelser? Det synes jeg ministeren bør give os et klart svar på.

Vi fik heller ikke svar på, hvorledes det at forberede modtagelse af fremmede styrker i fredstid kan forenes med den hidtidige basepolitik. For når man taler om, at der i en krisesituation skal tilføres fremmede forstærkninger, er det jo i modstrid med den hidtidige basepolitik, der siger, at der ikke må forefindes fremmede tropper i Danmark i fredstid.

Vi ved fra dagspressen, at der i alle større militærøvelser anvendes simulerede atomvåben. Ofte er det os selv, altså det, vi kunne kalde de foregivne NATO-styrker i øvelserne, som anvender disse først.

Det kan på den baggrund være svært at forstå, hvorfor socialdemokratiet i debatten her i dag har vredet og vendt sig som en ål på en stegepande. For på den ene side benytter socialdemokratiet ved hver eneste lejlighed udtryk som f.eks. det, der står på valgplakaten fra 1964, den, som blev gentaget i 1984, nemlig at et kryds på liste A er et klart nej til atomvåben. Men hvad er der sket imellem 1964 og 1984? Har et kryds ved liste A da været et klart ja til atomvåben? Hvad er årsagen til, at I på trods af en klar vedta-

[Thoft]

gelse på kongressen, at I på trods af deltagelse i de demonstrationer, der foregik her i sidste weekend under parolen »Et klart dansk nej til atomvåben«, i dag ikke kan være med til at stemme for den af SF og VS foreslåede dagsorden? Hvad er årsagen dertil?

Måske skal man gå en lille smule tilbage i historien og se på den dybe involvering i atomstrategien, som socialdemokraterne har trukket os med ind i. I var med i 1961 til at trække os ind i den dansk-vesttyske enhedskommando, som i dag har anbragt os i den helt uholdbare situation, at en dansk officer har operativ kommando over atomvåbnene. I var med til at trække os ind i NATOs atomplanlægningsgruppe. Socialdemokratiet var med til at trække os med ind i NATOs atomplanlægningsgruppe i 1976. Socialdemokratiet var med til i 1973-forsvarsforliget at lægge linjen for det, der senere blev til hele forstærkningsstrategien. Socialdemokratiet var såmænd også med til i 1976 – det glemte de bare at fortælle folketinget og befolkningen – at træffe den flyforstærkningsaftale, som er grundlaget for forstærkningsstrategien. Og socialdemokratiet udbyggede i perioden fra 1978 og sidst bekræftet ved det forsvarsforlig, som blev vedtaget i sommer, forstærkningsaftalen.

Når socialdemokratiet nu ikke vil være med til at vedtage noget som helst, der forpligter nogen som helst steder, mener jeg, at den socialdemokratiske folketingsgruppe spiller dobbeltspil. Jeg vil gerne understrege, at det er folketingsgruppen, der gør det, for rundt omkring i fredsbevægelsen har vi jo et fremragende samarbejde med de menige socialdemokrater; de spiller ikke dobbeltspil, de siger tingene klart og præcist, nemlig at Danmark bør sige nej til atomvåben her og nu, i freds-, krise- og krigstid, og det er klar besked. Det var også det, den socialdemokratiske kongres vedtog.

Hvad er det, der er galt? Har socialdemokratiet allerede forpligtet sig – forpligtet Danmark – på en sådan måde, at vi i realiteten ikke har nogen mulighed for at sige nej? Er det det, der er galt? Det, socialdemokratiet siger, er lige netop ordlyden af den dagsorden, som SF og VS har fremsat.

Men når nu socialdemokratiet ikke kan stemme for den, er det så, fordi vi ikke kan forstå, hvad de siger, eller er det på grund af

et gigantisk dobbeltspil? Jeg håber, at befolkningen og fredsbevægelsen i de kommende måneder vil gøre jer helvede hedt.

Til fredsbevægelsen vil jeg til sidst sige, at det godt kan være, at denne dag betyder et nederlag. Det kan godt være, at denne dag ender, som så mange debatter i folketinget er endt: resultatløst. Det kan godt være, at vi ikke når yderligere skridt i dag, men der kommer en dag efter denne, der er tid til at vinde nye slag. Lad os give hinanden håndslag på, at vi vil gøre en ekstra kraftanstrengelse i de kommende måneder for at ændre beslutningen herinde i folketinget, så vi får sagt dette klare og utvetydige nej til atomvåben i fredstid, i krisetid og i krigstid, og lad os få det sagt så tidligt, at NATO bliver nødt til at ændre planlægningen.

Nogen må turde gå foran i den nedrustningsproces, som alle taler om, men summen af al den pæne snak er yderligere oprustning og også yderligere oprustning for Danmarks vedkommende. Nogen må turde gå foran. Alle må vi gå foran. Alle vi, som er hunderrædde for, at den kontrol, som føres med atomvåbnene, ikke er tilstrækkelig, men er lige så ringe, som den var med Harpoonmissilerne. Hvad gør vi den dag, der futter Pershing II-raketter af? Hvad gør vi den dag, der futter andre typer missiler af? Systemerne er desværre ikke fejlfri. Det er det danske socialdemokrati desværre heller ikke, og jeg beklager, at det ser ud, som om denne debat ikke vil resultere i det, vi havde ønsket: et klart dansk nej til atomvåben nu og altid.

Lasse Budtz (S):

Jeg må indrømme, at hver gang jeg hører hr. Thoft, er jeg lige ved at blive militarist. Men skidt nu med det! Jeg behøver jo ikke at gentage de argumenter, jeg brugte i den tidligere debat – normalt i hvert fald, men noget tyder på, at jeg burde gentage dem for at få hr. Thoft til at forstå dem.

Jeg vil alligevel sige, at når hr. Thoft kan opremse alle disse forskellige ting, der er sket i en årrække, og som er sket med socialdemokratiets bistand eller deltagelse, skyldes det jo ganske enkelt, at socialdemokratiet i modsætning til hr. Thofts parti er tilhænger af Danmarks medlemskab af NATO, og det kan da ikke være nyt for hr. Thoft, at et NATO-parti, som oven i købet har haft rege-

[Lasse Budtz]

ringsmagten, indgår nogle kontrakter med dem, vi skal samarbejde med. Det er fuldstændig logisk. I modsætning til hr. Thoft synes vi, det er en god idé, at Danmark kan få forstærkninger via NATO. Så enkelt er det.

Jeg har sagt, at socialdemokratiet ikke kan stemme for hr. Thofts dagsorden under denne debat, og jeg vil gerne sige, at vi heller ikke kan stemme for hr. Maisteds dagsorden. Hr. Maisted er ved at lave et eller andet illusionsnummer, for først står han heroppe på talerstolen og fortæller os, at han ikke tror på traktater – f.eks. siger han, at den aftale, vi har med de lande, der skal give os forstærkninger, om, at de ikke må indføre kernevåben uden at spørge os, tror han ikke et hak på – og derefter fremsætter han så et dagsordensforslag, der siger det modsatte. Vi kan ikke være med til de illusionsnumre, og socialdemokratiet må derfor stemme imod hr. Maisteds dagsorden.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg er overbevist om, at dagens debat har vist, at det er hr. Lasse Budtz, der prøver at lave et illusionsnummer over for befolkningen. Det, det drejer sig om, er, at socialdemokratiet har indgået et forsvarsforlig, hvorefter vi på nuværende tidspunkt er underlagt det, der hedder NATOs strategi, dvs. den atomparaply, dette forlig indeholder. Det er situationen i dag.

Forestiller vi os så, at vi kommer i vanskeligheder i en krise- eller krigssituation, skal vi anmode Saceur om at få forstærkninger, men det er på den nuværende aftales betingelser. Hvis hr. Lasse Budtz på det tidspunkt begyndte at stille betingelser, ville Saceur med god ret kunne sige, at Danmark ikke ville få nogen forstærkninger, og det vil sige, at Danmark reelt havde meldt sig ud af NATO. Det er situationen, og det er den, hr. Lasse Budtz prøver at skjule for den danske befolkning. Det er ikke en hæderlig form for politik, hr. Lasse Budtz!

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Hr. Lasse Budtz siger, at det, der står i SFs og VS' dagsorden, er i modstrid med NA-

TO-medlemskabet. Men ordlyden af det dagsordensforslag, som SF og VS har fremsat, er i nøje overensstemmelse med den socialdemokratiske kongresvedtagelse. Betyder det, at den socialdemokratiske kongres vedtog formuleringer, som bringer socialdemokratiet i strid med NATO-medlemskabet? Det synes jeg dog er en oplysning, som i allerhøjeste grad er interessant for denne sal.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Jeg vil blot sige, at hr. Thoft ikke skal komme og fortælle socialdemokrater, hvad der står i socialdemokratiets arbejdsprogram. Det burde hr. Thoft vide. Der står ikke i socialdemokratiets arbejdsprogram, hvad der står her. Hr. Thoft bør gå hjem og slå op, inden han udtaler sig.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Jeg skal blot meddele, at vi opfatter dette som en bekræftelse på vores NATO-medlemskab. Det er et led i forstærkningsaftalerne, at vi skal kunne modtage og afgive styrker til NATO, og der er intet om atomvåben i denne dagsorden, derfor vil vi stemme for den.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Ak ja, det er lettere for hr. Lasse Budtz at give det råd, end det er at følge det, for vi har faktisk ringet til socialdemokratiet og bedt om at få arbejdsprogrammet, men fik at vide, at det var i trykken, så vi kunne ikke få det endnu. Men hr. Lasse Budtz har sikkert adgang til papirerne, og så vil jeg godt have afkræftet eller bekræftet en ting.

Jeg har forstået det sådan, at det, man vedtog på den socialdemokratiske kongres, var, at socialdemokratiet skulle arbejde aktivt for, at Danmark forbliver atomvåbenfrit i freds-, krise- og krigstid, og det er faktisk, hvad der her er omsat til aktivt arbejde, om jeg så må sige. En vedtagelse af denne dagsorden er en tilkendegivelse fra folkettinget om, at Danmark skal forblive atomvåbenfrit i freds-, krise- og krigstid, og vedtager man den, har man altså også arbejdet aktivt for det. Jeg begriber ikke, at det skulle være i strid med den socialdemokratiske kongres-

[Gert Petersen]

vedtagelse. Jeg mener tværtimod, at det er den socialdemokratiske kongresvedtagelse omsat i aktivt arbejde, i aktiv handling.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg skal blot sige, at jeg er meget skuffet over, at hr. Lasse Budtz undlader at besvare de spørgsmål, som jeg nu har stillet både i den foregående og i denne debat, dels hvorfor hr. Lasse Budtz ikke vil sikre det, som han under alle omstændigheder har tilkendegivet at han vil sikre, nemlig at der aldrig kommer atomvåben til Danmark, dels hvorfor vi ikke kan få at vide, hvordan procedurerne skal være tilrettelagt, så hr. Lasse Budtz kan være sikker på, at det ikke sker. Problemet er jo, at den manglende besvarelse af dette spørgsmål, også fra regeringens side, klart belyser det faktum, at dette ikke er sikret. Det må give anledning til stor bekymring, at hr. Lasse Budtz ikke besvarer disse spørgsmål, ikke tager stilling til dem. Det kan kun dække over det faktum, at det ikke er sikret.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg tvivler slet ikke på den gode vilje, der ligger bag hr. Maisteds dagsordensforslag, men der er ikke behov for at få bekræftet hverken NATO-medlemskabet eller de helt klare aftaler, der foreligger vedrørende forstærkningerne. Det er klart præciseret senest i forsvarsforliget, og vi har ikke brug for flere af de dagsordener, der bagefter skal vendes og drejes og fortolkes. Nu må vi se at komme i gang med den seriøse drøftelse af sikkerhedspolitikken muligheder og problemer, som der er lagt op til, og ikke sprede mere forvirring end højst nødvendigt.

Regeringspartierne stemmer derfor imod hr. Maisteds dagsordensforslag, og det ændrer ikke en tøddel ved tingenes tilstand.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg takker selvfølgelig udenrigsministeren, fordi han mener, der ligger en god vilje bag ved dagsordensforlaget, men jeg er noget bekymret over, at regeringspartierne ikke vil stemme for det. Det markerer en klar positiv

holdning, og jeg er så meget mere bekymret, som regeringspartierne jo har ladet sig presse til at indgå et elendigt forsvarsforlig, hvormod forsvarer siger det fuldstændig paradoksale, at hvis man havde haft et rødt kabinet, altså en socialdemokratisk regering, ville man have fået et langt bedre forsvarsforlig, for i en sådan situation ville socialdemokratiet have været et ansvarligt parti, og regeringspartierne ville have støttet et bedre forsvarsforlig. Det er en ejendommelig situation. Her har regeringspartierne så en mulighed for at markere, at de virkelig mener noget med, at vi skal have et troværdigt forsvar, og at de virkelig mener noget med vores NATO-medlemskab, men det undlader de at gøre. Det er for dårligt.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Jeg har nu to gange og hr. Albrechtsen én gang spurgt udenrigsministeren, og nu prøver jeg tredje gang: forholder det sig ikke sådan, at man simpelt hen kan omgå folketingets muligheder for at blive inddraget i beslutningsprocessen med hensyn til at tilkalde forstærkninger ved blot at afholde en større militærøvelse på det danske område?

Udenrigsministerens pinlige, men sigende tavshed er jo også en form for svar.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Thoft (SF) og Albrechtsen (VS) (se foran)

forkastedes, idet 28 (SF, RV og VS) stemte for, 68 (KF, V, CD, FP, KrF og FD) imod; 47 (S) stemte hverken for eller imod.

Forslag om motiveret dagsorden af Maisted (FD) (se foran)

forkastedes, idet 4 (FP og FD) stemte for, 138 (S, KF, V, SF, RV, CD, VS og KrF) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) *Forespørgsel nr. F 4:*

Forespørgsel til forsvarsministeren [om forsvarrets ordning i perioden 1985-87 får konsekvenser for medlemskabet og kommandoforholdene i NATO].

Af Maisted (FD).

Formanden:

Som tidligere meddelt er denne sag udgået af dagsordenen.

Uden for dagsordenen foretoges:

Valg af 1 medlem til jernbanerådet.

Formanden:

I skrivelse af 29. oktober 1984 anmoder ministeren for offentlige arbejder om, at der af folketinget må blive foretaget valg af et nyt medlem til jernbanerådet i stedet for medlem af folketinget Margrete Auken (SF), der har ønsket at udtræde af rådet.

Som nyt medlem har vedkommende gruppe udpeget medlem af folketinget Ole Henriksen (SF).

Den pågældende er herefter valgt.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (1/11 84):

Udtræder: Barfoed (KF)

Nyt medl.: Flemming Jensen (KF)

Kommunaludvalget (1/11 84):

Udtræder: Barfoed (KF)

Nyt medl.: Flemming Jensen (KF)

Kulturudvalget (1/11 84):

Udtræder: Barfoed (KF)

Nyt medl.: Flemming Jensen (KF)

Skatte- og afgiftsudvalget (1/11 84):

Udtræder: Barfoed (KF)

Nyt stedf.: Carl Martin Christensen (KF)

Uddannelsesudvalget (1/11 84):

Udtræder: Barfoed (KF)

Ny stedf.: Flemming Jensen (KF)

Socialudvalget (1/11 84):

Udtræder: Addi Andersen (CD)

Nyt medl.: Birgith Mogensen (CD)

Markedsudvalget (1/11 84):

Udtræder: Birgith Mogensen (CD)

Nyt medl.: Addi Andersen (CD)

Det udenrigspolitiske nævn (1/11 84):

Udtræder: Christophersen (V)

Nyt medl.: Bjørn Elmquist (V)

Udtræder: Bjørn Elmquist (V)

Ny stedf.: Christophersen (V)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 2. november 1984, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.38.